

עש"ק דברים ה'תשפ"ג 'שנת הקהל' | מחיר: 5 ש"ח

גליון 656

ב"ה

הַלְּכָה

שְׁנָה

גליון שבועי

י"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

הזמן גרמא

לצעוק ללא הרף "עד מתי"!!

... ישנם כאלה שרוצים להיות במצב של מנוחה ורוגע, ולכן, מנחמים את עצמם שיש עילוי בעבודה בזמן הגלות וכו' - מי אומר שבזמן הגלות צריכים להיות במצב של מנוחה ורוגע - אדרבה, מפורש בקרא (תבוא כח, מה) ש"בגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך", כלומר יהודי לא יכול להיות רגוע ולישב במנוחה בגלות, אלא צריך לצעוק ללא הרף "עד מתי"!!

(משיחת ש"פ דברים ת"ב נדרה, התשמ"ח. באדיבות מטה הקהלת קהילות העולמי - 770)

12 אלקטרו-מגנט בשבת
טכנולוגיה בהלכה

8 הפתרון המשולש
נזכרים ונעשים

6 העבודה המיותרת
צדק ומשפט

שמח גם בפרונט.
www.IsrolikBash.Band
058-6697701

יצארה

RED770.CO.IL

**אין שמרחה
אלא כבשר ויין**

כואב לחיות
את הקנייה
הטובה
כיותר

החנות הגדולה בארץ עם כל מוצרי שחיטת ליובאוויטש

בשר • עופות • דגים • קפואים • פירות
זרקות • יינות ומשקאות • דליקטסים •
מוצרי מכולת • קולינריה • כלים ועוד

זכוינסקי 43
קרית מלאני
שירות לקוחות: 08-6511770

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מדיני העינוי והאבלות בתשעה באב

מי שידין מטונפות האם יכול לרחץ בתשעה באב? האם יולדת מותרת? בנעילת נעלי עור בתשעה באב? האם מותר לעשות מלאכה בתשעה באב לאחר חצות היום?

יום ראשון מהם העינויים בהם חייבים בתשעה באב?

תשעה באב אסור באכילה ושתייה, רחיצה וסיכה, נעילת הסנדל ותשה"מ. מעוברת ומניקות מתענות בתשעה באב. אמנם, באם מדובר בהריון בסיכון, או שחשה חולשה גדולה, וכן אם עלול להיגמר החלב לתינוק שיונק בהנקה מלאה, עליה להתייעץ עם רב מורה הוראה. הנצרך מטעמי בריאות ועל פי הוראת רב לאכול לחם בתשעה באב יש אומרים שיאמר "נחם" בכרכת המזון, לפני ברכת "ובנה ירושלים", ויחתום את הברכה "מנחם ציון ובונה ירושלים", אבל יש אומרים שמחשוש 'הפסק' יאמר "נחם" לפני 'הרחמן הוא יזכנו' (ונראה כדבריהם).

שורע או"ח סתקניד ס"א וס"ה. רמ"א או"ח סתקניד ובמג"א שם, וע"ע לקו"ש ח"ג ע' 1003. שער הכולל פל"ד אות ט. נטעי גבריאל בין המצרים פס"ה ופס"ו ס"א. פסק"ת סתקניד אותיות ו-ח אות'.

יום שני מי שידין מטונפות האם יכול לרחץ בתשעה באב?

אסור להתרחץ בתשעה באב אפילו בצונן, ואפילו להושיט אצבע למים אסור. כאשר פניו או ידיו מלוכלכות, מותר לרחוץ את המקום

זמני השבוע

זמני שבת דברים:

יציאת שבת:		כניסת שבת:	
20:25	ת"א	19:25	ת"א
20:23	י-ם	19:08	י-ם
20:27	חיפה	19:19	חיפה
20:23	באר-שבע	19:24	באר-שבע

זמני היום המוקדמים לשבוע ואתחנן

03:30	עלות השחר (120 דקות)
04:32	עלות השחר (72 דקות)
04:57	זמן ציצית ותפילין
05:54	הנץ החמה (זריחה)
09:19	סוף זמן קריאת שמע
10:29	סוף זמן תפילה
12:47	חצות היום והלילה
13:22	מנחה גדולה
18:14	פלו המנחה
19:40	שקיעת החמה
20:07	צאת הכוכבים

זמני היום המוקדמים לשבוע זה (אופק ת"א)

יוצא לאור ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

קו לרב: 077-2251770

טמט לרב: 055-7081737

מדיה הלכה: vod.smslarav.co.il

הנוגל של ההלכה: smslarav.co.il

טל/וואצאפ: 02-3011770

דוא"ל: publish@smslarav.co.il

מחלקת כפרסום: 058-720-7770, Sales@smslarav.co.il

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומים בעלון.

לתרומות וצטרפות לאגודת התומכים:

smslarav.co.il/donate

עורכים: הרב יצחק איתן מזרחי, הרב שמואל מקמל

הגהה: הרב משה קורנוויץ

ניהול: הרב שניאור גורפינקל, הרב זלמן ברנשטיין

עיצוב ועימוד: מאיר קולטון

נא לשמור על קדושת הגיליון

או מסכת מועד קטן, שמותר ללמדה (את פרק הסיום שלה) ביום זה.

תהלים יט, ט. נוש"ע וניכ או"ח סתקנ"ד ס"א-ב. ספר המנהגים ע' 48. ליתר הרחבה ראה ספר 'הלכה למעשה בין-המצרים' בהוצאת מכון הלכה חב"ד, פ"ח ס"א-ב ופ"ט סכ"ד-ח.

יום תמישי מהם דיני האבלות הנהוגים בתשעה באב?

אסור לשאול בשלום חבירו בתשעה באב, ועל כן אין לומר לחברו שלום, בוקר טוב, לילה טוב וכדומה. ואם חברו שואל בשלמו ישיב לו בשפה רפה וכובד ראש. כליל תשעה באב, וכן ביום עד חצות היום, יושבים על הקרקע, כאשר בינו ובין הקרקע ישנו הפסק של מפה וכדומה. מותר לשבת על כסא נמוך פחות מג' טפחים, כ24 סנטימטר. ישיבה בניסיעה: הנוסע ברכב, באוטובוס וכדומה, יכול לשבת על המושב כדרכו, משום שעושה זאת לצורך בטיחות. חולים זקנים וחלשים, יולדות ומעוברות, שקשה להם לשבת על כסא נמוך יכולים לשבת על כסא רגיל.

נוש"ע וניכ סתקנ"ד ס"כ (שלום); סתקנ"ט ס"ג. ש"ע" שם סק"ב. וראה ערוה"ש יוד ספ"ז ס"ג נט"ג ספ"ח ס"ח-ט. וראה הליכות שלמה תשעה באב פט"ו; הע' 25. פסק"ת סתקנ"ט אות' ה' ע' 40. מעשה מלך ע' 237 (ישיבה).

יום ראשון האם מותר לעשות מלאכה בתשעה באב לאחר חצות היום?

כליל תשעה באב וביומו עד חצות היום אין לעשות מלאכה, ולכן אין לבצע תיקוני בית שונים, כגון חשמל, אינסטלציה וכדומה, ואפילו לתפור כפתור לבגד אסור. אך לאחר חצות היום מותר לעשות מלאכה, ויש לעשותה בדרך ארעי כדי שלא להסיח את הדעת מן האבלות. יש להימנע מהדחת הכלים ומלהציע המיטות עד חצות היום (ועדיף לשטוף הכלים עם כפפות), ואין לשטוף את הבית.

רמ"א סתקנ"ד סכ"ב; וראה מג"א שם סתק"ז וסתק"ז. ערוה"ש שם סכ"א. קצושי"ע סתק"ז סט"ו. נט"ג פ"ח ס"ד-ז.

כתביה: הרב שמואל מקמל. הגהה: הרב שבתי יונה פרידמן.

המטונף בלבד. לנטילת ידיים בבוקר וכן לאחר שמתפנים נוטלים רק עד סוף קשרי האצבעות. סיכה של תענוג אסורה, ולכן אין לשים על הגוף מיני בשמים למיניהם ואף לא מתאפרים ביום זה; אך מותר להתזיז חומר ריחני על הגוף (כגון ספריי דאודורנט) לצורך מניעת ריח רע.

שו"ע או"ח סתקנ"ד ס"ז, ס"ט, ס"י וסט"ו. ביה"ל שם ד"ה סיכה, פסק"ת שם אות' ז'. בהוצאה החדשה (אודות מניעת ריח). נט"ג פ"ג ס"ה (איפור).

יום שלישי האם יולדת מותרת בנעילת נעלי עור בתשעה באב?

אין לנעול נעלי עור בתשעה באב, אך מותר לנעול נעלים משאר סוגים. קטן שהגיע לגיל חינוך (וי"א שכבר מגיל שנתיים שלוש), יש לחנכו בנעילת מנעלים המותרים בתשעה באב. יולדת בתוך שלושים יום ללידתה וכן חולה שהציניה קשה לו, מעיקר הדין מותרים בנעילת נעלי עור, אולם כיום שישנם נעליים נוחות שאינם מעור - עדיף שינעלו נעליים אלו ולא נעלי עור.

שו"ע או"ח סתקנ"ד סט"ז. וראה מג"א סתקנ"א סק"ח (קטנים). וראה ספר המנהגים עמוד 46 "הולכין בקאלאש"ן או סנדל שאינו של עור, ודלא כהתמירין בזה". פסק"ת סתקנ"ד אות' יח סתרי"ד אות' ה' וסתרי"ז אות' א.

יום רביעי מהם הדברים שלומדים בתשעה באב?

על התורה נאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב", מסיבה זו בתשעה באב לא למדים תורה כרגיל, מאחר וזה גורם לשמחת הלב. ולמעשה, החל מערב תשעה באב לאחר חצות לומדים רק דברים המותרים בתשעה-באב, ומי שלא הספיק ללמוד את שיעורי החת"ת היומיים, ישרים עד השקיעה. הדברים אותם לומדים בתשעה באב הם מעניני החורבן, כגון מדרש "איכה רבה" וסוגיית "רבי יוחנן" בפרק הניזקין (גיטין נה, ב ואילך). ומותר ללמוד חסידות בענייני תשעה באב, כגון מאמרי אדמו"ר הצמח צדק על מגילת איכה. יש לערוך "סיום" על מסכתות קטנות כמסכת שמחות

משולחן ההלכה

הרב יוסף אברהם פיזם
רב קהילת חב"ד קרית שמואל
וראש ישיבת תומכי תמימים הקרית
וחבר מכון הלכה חב"ד

דיני ומנהגי ליל תשעה באב

מדוע מעמעמים את האורות בבית הכנסת?
מדוע מסירים את הפרוכת מארון הקודש?
מדוע מגילת איכה נקראת מן החומש?

קריאת מגילת איכה

בליל תשעה באב⁸ קוראים בציבור⁹ את מגילת "איכה" לאחר קדיש "תתקבל" של תפילת ערבית. את המגילה קוראים מתוך החומש ואין נוהגים לכותבה על קלף, מפני שאנו מחכים ומצפים בכל יום שיהפוך לנו יום זה לששון ולשמחה ולמועד, כך שהקריאה במגילת איכה בתשעה באב היא זמנית בלבד ולכן אין לכותבה על הקלף המסמל קביעות כמגילת אסתר¹⁰. קריאת המגילה היא בקול נמוך דרך כפי כאבלים¹¹, ובכל קטע "איכה" מגביהה שליח הציבור את קולו¹². וכשמגיע החזן לפסוק "השיבנו"¹³ אומרים אותו הקהל בקול רם כדרך תפלה ואח"כ מסיים החזן פסוק

הנהגות אבל בבית הכנסת

לפני תפלת ערבית של תשעה באב, נוהגים להחשיך את בית הכנסת בליל תשעה באב¹, ולמדו זאת מן האמור: "במחשכים הושיבני"². כמו כן מרומז הדבר בדברי הקב"ה למלאכי השרת בשעת חורבן הבית: "מלך בשר ודם כשהוא אבל מהו עושה? אמרו לו: מכבה את הפנסים שלו. אמר להם: אני אעשה כן, שנאמר: "שמש וירח קדרו"⁴. כמו כן לפני תפילת ערבית מסירים את הפרוכת מלפני ארון הקודש, כפי שנאמר: "עשה ה' אשר זמם בפצע אמרתו"⁵ ופירשו חז"ל שכשם שמלך באבלו קורע - "בצע" - את בגדי מלכותו אמר ה' "כך אני עושה"⁶, וכעין זה אנו מסירים את הפרוכת המפארת את ההיכל⁷.

8. וראה איכה א, ב: "בכה תבכה בלילה". טוש"ע וני"כ או"ח סתקני"ט ס"ב.

9. ונהוג שאין מברכים על קריאתה (ואפילו אם היא כתובה על הקלף), מפני שיש החולקים בדבר וספק ברכות להקל, (ראה כה"ח או"ח סתקני"ט סק"ה).

10. וימי הפורים לא יבטלו לע"ל; לבוש או"ח סתקני"ט ס"א.

11. שו"ע או"ח סתקני"ט ס"א.

12. "כי כן דרך הבוכים להגביה קולם כשמרבים בבכי" (לבוש או"ח סתקני"ט ס"א).

13. איכה ה, כא.

1. למעט תאורה מינימלית לקריאת מגילת איכה (ראה טוש"ע וני"כ או"ח סתקני"ט ט"ז).

2. איכה ג, ו.

3. יואל ב, י.

4. ב"י או"ח ר"ס תקנ"ט; ומקורו באי"ר א, א.

5. איכה ב, ז.

6. אי"ר פ"א, א ובמתנ"כ שם.

7. רמ"א או"ח סתקני"ט ט"ב; אך לפני תפילת מנחה מחזירים אותה, כה"ח שם סק"ט.

הרב פנחס קדיש <

רב, ומו"צ בעיר רחובות וחבר מכון הלכה חב"ד

האם תמיד צריך לעשות 'קריעה' בראיית הכותל המערבי?

הרואה את חורבן ערי יהודה, ירושלים, ומקום המקדש לאחר שעברו לפחות שלושים יום מראייתו הקודמת אותם, חייב לקרוע את בגדו. ולמעשה כתבו כמה מן האחרונים שבראיית הכותל המערבי לבד אין לקרוע אלא על ראיית מקום המקדש עצמו (או המסגדים שעליו), ויש נוהגים שלא לקרוע בכל יום שא"א בו תחנון. ולמעשה נהוג לעלות לכותל בימים שאין קורעים (כגון בחוה"מ), או שלובשים בגד שאול, ובכך לא יצטרכו לקרוע.

מקורות: ראה שו"ע סתק"א סעיפים א' וב' וי"ד סימן שמ סל"ח. שו"ת מנחת שלמה ס"ו עג. הליכות שלמה תפילה פט"ז ע' קצ הערה 16, ופכ"ג ע' רפח הע' 116. וראה שערי הלכה ומנהג אורח ח"ב סי' רלב.

הרב אברהם הרניין <

רב קהילת חב"ד ומרכז העיר, כפר סבא

וחבר מכון הלכה חב"ד

מי הם הנחשבים כסועדים המצטרפים לזימון?

שבעה שאכלו לחם ושלושה שאכלו עמהם כזית' פירות או ירקות או אפילו שתו כשיעור 'רביעית' מצטרפים לזימון עשרה, אך לגבי צירוף שלישי שלא אכל לחם לזימון שלושה נחלקו הראשונים, ולמעשה לכתחילה יבקשו מהשלישי שיאכל עמהם לחם או לכל הפחות מיני מזונות, ובדיעבד גם אם אכל שאר מאכלים יזמנו עמו. שניים מתוך שלשה שסיימו סעודתם והשלישי טרם סיים, יפסיק בסעודתו ויענה לזימון, ורק לאחר "הזן את הכל" ימשיך לאכול. כמו-כן חובת היחיד להמתין לרבים עד שייסימו סעודתם, ואם נצרך לצאת ומאריכים בסעודה כגון בסעודת נישואין, רשאי לברך לפני שמזמנים אך ראוי שיצרף אליו עוד שניים מן הסועדים לכל הפחות ויברך עמהם לזימון.

מקורות: שו"ע אורח חיים סקצ"ז סי' ב' וס"ר ס"א-ב; אג"ק ח"ד ע' רטו; פסק"ת סקצ"ג ס"ה וסקצ"ז סי' ב'.

"כי אם מאוס מאסתנו"¹⁴, וחוזרים הקהל ואמרים בשנית את הפסוק "השיבנו"¹⁵ וכן החזן¹⁶.

סיום תפלת ערבית

לאחר קריאת איכה¹⁷ אומרים קינות¹⁸ ולאחריהם אומרים "ואתה קדוש"¹⁹, ואחר כך אומרים קדיש שלם ללא²⁰ "תתקבל". ומסיימים התפלה ב"עלינו", קי"²¹ ומשניות הנלמדות קודם קדיש דרבנן (בתום התפלה) לאבל וליארציט בתשעה באב (עד חצות היום), בפרקי תענית ומועד-קטן²².

14. שם כב.

15. מפני שמסיים בדברי תוכחה הוצרך לכפול מקרא שלפניו פעם אחרת" רש"י איכה ה, כב.

16. רמ"א אורח סתקני"ט ס"א; לבוש שם.

17. רמ"א אורח סתקני"ט ס"ב.

18. "לעם הנפשות ולשבר הלבבות" (כל בו ס"ב).

19. ואם חל במוציא שבת אין אומרים "ויהי נועם", טוש"ע אורח סתקני"ט ס"ב. הטעם שאין מתחילים ב"ובא לציון... ואני זאת בריתי" (ישעיהו נט, כ-כא) הוא מפני ש"אין אומרים ובה לציון בלילה לפי שאין נוהל בא בלילה" (כל בו ס"ב). ואין אומרים פסוק "ואני זאת בריתי", מפני "שנראה כמקיים בריית על הקינות, ועוד שלא שייך לומר ואני זאת בריתי בתשעה באב" "שהכל בטילים בו" (= מלמוד התורה) וממילא לא שייך לומר בו "לא ימושו מפניך". (טוא"ח סתקני"ט, וב"י שם).

20. טוא"ח סתקני"ט; כיוון שאמר לאחר שמו"ע, ואין אומרים התקבל פעמיים בתפלה אחת (ראה מ"א ר"ס תרגו).
21. (ראה טוש"ע ו"כ אורח סתקני"ט ס"א-ב).

22. אג"ק כ"ק אד"ש ח"א ע' שו. וראה כל בו ס"ב שכתב שבדיל תשעה באב מקוננים עד רבע הלילה; וכתבו הפוסקים שכינם פשט המנהג ללמוד מאמרי חז"ל אודות החורבן (כה"ח אורח סתקני"ב ס"ק טג; ע"ד למוד זה ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 48).

העבודה המיותרת

יואל, מומחה בתחומי, חרג כנראה מתחום עבודתו וכתב חו"ד רחבה בעניין קרקע שרצה אריאל לקנות, והוא דורש על כך סכום הגון. מי ישלם על כך?

לצרכיו של אריאל, ביקש ממנו עו"ד של אריאל להמשיך בעבודה למרות זה, ולכן הוא המשיך במלאכתו עד לכתיבת חו"ד מורחבת. בנוסף, לא נמצא תיעוד המראה כי אריאל הכחיש בפני יואל את חובו אליו בשל עבודתו, אלא שמשום מה הוא מתחמק מתשלום כבר כמה שנים.

לדברי יואל, אריאל מתחמק מתשלום מלא עבור העבודה, בשל אכזבתו מהתוצאות שלא היו משביעות רצון, ולא שירתו את המטרה לשמה הוא ביקש את העבודה. אולם, לשיטתו של יואל, אין בטענה זו כדי לפטור מתשלום, שכן הוא עשה את מלאכתו נאמנה, בהתאם למה שהתבקש.

לעומתו טוען אריאל שיש חוסר הגינות בהתנהלותו של יואל, שכן ברור לאנשי מקצוע מסוגו, העוסקים בפענוח צילומי אויר בשטחי יהודה ושומרון לצורך בירורים משפטיים, שאם חוות הדעת לא תועיל - אין טעם להשקיע זמן עבודה יקר על כתיבתה. ע"כ היה ליואל להבין בעצמו שעליו להפסיק את עבודתו, ולא לכתוב חוות דעת שעלותה גבוהה והיא אינה נדרשת.

יואל הוא בעל מקצוע העוסק בפענוח תצלומי אוויר של קרקעות, ובכתיבת חו"ד המשמשות בין השאר לצרכים משפטיים בהכשרת קרקעות לרכישה. לעומתו, אריאל הינו איש עסקים מתחום הנדל"ן העוסק ברכישת קרקעות. כחלק מעבודתו של אריאל, הוא פונה מעת לעת לאנשי מקצוע בתחום העיסוק של יואל, וזאת בכדי לקבל נתונים, מידע וחוות דעת לקראת הליכים משפטיים אותם הוא מנהל.

באמצע שנת תשע"ט, פנה אריאל ליואל באמצעות עו"ד שעבד עמו, וביקש ממנו לנתח עבורו קרקע בשטחי יהודה ושומרון, אותה הוא מעוניין לקדם מבחינה משפטית לקראת רכישה.

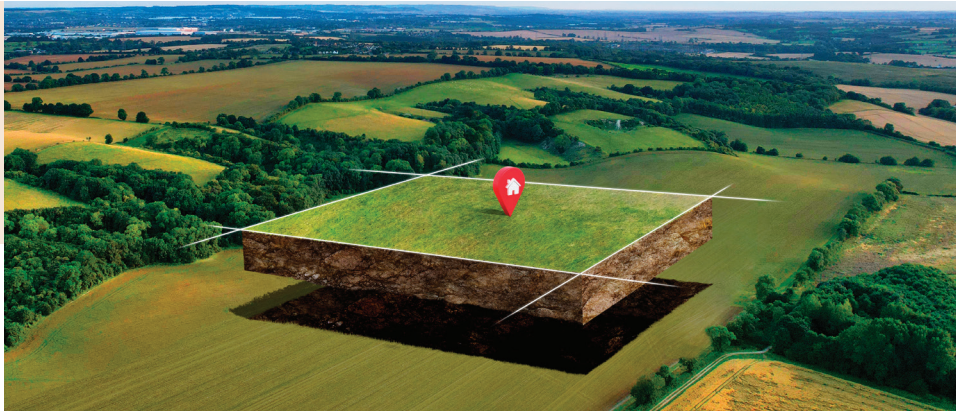
בשל פנייתו של עו"ד, עשה יואל את כל מלאכת ניתוח הקרקע - הוא הזמין וניתח תצלומי אוויר, ולאחר מכן הוסיף יואל וכתב חו"ד מורחבת. לאור הנתונים האובייקטיביים של הקרקע - לא מצא אריאל שום תועלת בחוות דעתו של יואל, ומכאן נתגלעה המחלוקת שבין הצדדים.

מרביתן של העובדות מוסכמות בין הצדדים, ונקודת המחלוקת העיקרית נוגעת לגבי כתיבת חוות הדעת:

יואל סבור כי על אריאל לשלם את מלוא סכום עבודתו, וע"כ מבקש הוא מאריאל סכום של 12,679 ש"ח כולל מע"מ עבור עבודת ניתוח הקרקע שעשה. סכום זה כולל את העבודה כולה - מרכישת וניתוח תצלומי האוויר, ועד לכתיבת חוות הדעת המפורטת אותה מסר לאריאל. לטענתו, הוא עשה את כל העבודה לבקשת עו"ד, שפעל מטעמו של אריאל. גם במהלך ניתוח הקרקע, לאחר שיואל עצמו הבין כי ספק רב אם הנתונים יוכלו לסייע

ונשאלת השאלה האם היה על

יואל להפעיל שיקול דעת ולא לכתוב חו"ד ארוכה, לאחר שכבר ראה את התצלומים והבין שאין בהם כל תועלת לאריאל, או שכל פועל שעשה עבודה, גם אם היא מיותרת - על המזמין לשלם על העבודה?

והנה על פניו, טוען הנתבע כי כל העוסק במקצוע הנ"ל יודע שאין לכתוב חו"ד על קרקע עם נתונים כאלו, ומשכך, לאחר שהתובע המשיך וכתב חו"ד מיותרת שכזו בטענה שהיא 'נצרכת' להשלמת העבודה וכדומה - נטל הראיה מוטל על התובע הרוצה להוציא כסף מהנתבע, לפי הכלל 'המוציא מחברו עליו הראיה'.

אולם במקרה זה, היות ומוסכם שהתובע פעל בהתאם להוראות עו"ד של הנתבע, וחייב הנתבע לתובע עבור עצם פענוח התצלומים הוא מוסכם ביסודו. ולכן במקרה זה, נטל הראיה כי התובע טעה בשיקול הדעת לפי הנהוג הסביר - מוטל על הנתבע. וזאת משום שאין ספק מוציא מידי ודאי, ולכן טענת פטור מספק, אינה יכולה להפקיע חיוב ודאיוע"כ, ללא ראיה ממשית מצדו של התובע שמוטל היה על הנתבע להפעיל שיקול דעת ולעצרו את עבודתו - הרי שחייב התובע לשלם את מלוא הסכום על העבודה שנעשתה.

נוסיף ונאמר שגם אילו חובת ההוכחה הייתה מוטלת על התובע - ניתן להביא סימוכין לטענתו שהוא פעל כראוי, מדברי עורך הדין של הנתבע, שהיה איש הקשר מטעמו, ולמעשה היה השליח שביקש מהתובע לעשות את המלאכה בשם הנתבע, ואף האיץ בו לסיים את עבודתו (על אף הנתונים הלא רלוונטיים של הקרקע), ומשכך - אין לנתבע אפשרות מלהתחמק מתשלום מלא על העבודה שנעשתה עבורו, גם אם היא לא רלוונטית כל-כך עבורו (ויש לדון עוד בגדר השליחות לעו"ד, ואם שינה העו"ד מדברי הנתבע או לאו, ומה יהיה הדין במקרה ששינה, ואכמ"ל).

תשובה בקצרה על אריאל לשלם ליואל את סכום עבודתו, בשל התעקשותו של העו"ד להמשיך בעבודה (שנעשתה כולה על פיו), כמבואר לקמן.

תשובה בהרחבה אריאל הזמין מיואל

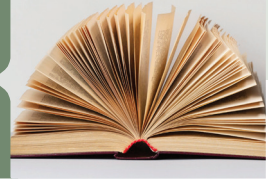
שירות מקצועי תמורת תשלום, שאינו נקבע לפי זמן העבודה, כלומר עבודת קבלנות. עם תחילת עבודתו של יואל, נוצרה בין הצדדים מערכת יחסים של מזמין-קבלן.

יש כמה מקורות לכך, שמזמין עבודה חייב לשלם עליה במלואה, אף אם אין לו בה תועלת, ככל שהאומן עבד כפי בקשתו. התוספתא מתייחסת לאדם ששכר פועל קבלן להביא לו ממקום מסויים דבר כלשהו, ואותו פלוני טרח והלך כבקשת המבקש, אך לא מצא באותו מקום את הדבר שהתבקש להביא. במקרה זה, לפי התוספתא, על המזמין לשלם לקבלן את מלוא שכרו.

דין זה אף נפסק להלכה, וטעמו של דין זה הוא "דהרי כבר עשה שליח שליחותו". דהיינו, שהקבלן עשה את המלאכה שנתבקש מהמזמין, ועל כך יש לשלם גם אם לא הגיעה למזמין כל תועלת מן המלאכה.

נמצאנו למדים עד כה, שכאשר האומן ביצע את עבודתו בצורה מלאה ובהתאם לדרישתו של המבקש - מגיע לו על כך תשלום מלא, גם אם בפועל אין למבקש תועלת בתוצאה ואפילו אם התוצאה הרצויה לא הושגה מסיבות שונות.

מקורות: שו"ע חו"מ שלג ס"א; רמ"א שם ס"ה, תוספתא ב"מ פ"ז ה"ב, רמב"ם שכירות פ"ט ה"ח, שו"ע חו"מ של"ה ס"ב, רמ"א שם, פסחים ט, חזון איש (ב"ק ז, יח).

הפתרון המשולש

והנה שוד ושבר! הארגו ריק, ואין סימן לאדם זר שהיה במקום.

”מיד נפל חשדי על משרתי. ניסיתי להוציא ממנו הודאה בגנבה, אך הוא טען שאינו יודע כלל מה אני רוצה ממנו. כך אבד לי עושרי. נשארה לי האכסניה שממנה אני מוציא את פרנסתי, ואיני מתאונן חלילה”, סיים בעל-הבית את סיפורו.

בחצר האכסניה, בדירה קטנה, התגורר יהודי מלומד וחביב על הבריות, אשר בעל האכסניה לקחו ללמד את בניו בהיותם קטנים. כשגדלו הילדים, השאירו בעל-הבית לגור בדירה עם משפחתו, בהיותו ידידו הטוב.

בימי שהייתו של האורח במקום התוודע למלמד ונהנה להשתעשע עמו בשיחה תורנית. גם לו סיפר החסיד את מטרת בואו לכאן, ואת ציפיותו להתממשות דברי רבו.

יום אחד פנה המלמד אל האורח והציע לו לצאת עמו לטיול באוויר הצח. הרחיקו השניים לכת, והתיישבו

על סלע במקום מוסת. פנה המלמד לחסיד ואמר: ”יש לי הצעה כיצד תוכל להשיג את הסכום שאתה זקוק לו, אך אבקשך להבטיח לי כי תעשה כל אשר אבקש ממך”. לאחר שהבטיח לו החסיד, פתח וסיפר:

”לפני שנים רבות לקחני בעל-הבית להיות מלמד לבניו. הכול היה טוב ויפה, עד שיום אחד נפל דבר. זה היה כעבור חמש שנים לכוא. באותו יום חזר בעל-הבית מעסקיו וסידר את כספו. באמצע יצא לשוק והניח את הארגו פתוח, עם כל צרורות הכסף.

”יש לי הצעה כיצד תוכל להשיג את הסכום שאתה זקוק לו, אך אבקשך להבטיח לי כי תעשה כל אשר אבקש ממך”

בלב נשבר וכואב עמד החסיד לפני רבו ותינה את מצוקתו: ”בשעה טובה השתדכה בתי שתחי, אך מניין אקח להוצאות החתונה?!“.

הצדיק, ר' יעקב-יצחק הורביץ, הנודע בשם 'החווה מלובלין', הביט בחסיד הכואב, ולאחר מכן נשא את עיניו למעלה ואמר: ”עורך מעם ה'. סע לעיירה פלונית והזמן חדר באכסניה המקומית. שם תשב ותלמד תורה, והקב"ה יזמן לך את הסכום הנדרש“.

החסיד, איש ירא-שמים ודבק באמונתו ברבו, לא הוסיף לשאול. מיד הלך לביתו, ארז את חפציו ובלב מעודד יצא לדרך, אל העיירה שציין לו רבו. בהגיעו לעיה, התאכסן היהודי

באכסניה. עברו כמה ימים, הבחין בעל הבית כי האורח אינו נראה עוסק בדבר-מה, אלא יושב בחדרו כל היום והוגה בתורה. הסתקרן בעל-הבית ופתח עמו בדברים.

סיפר לו החסיד כי 'החווה מלובלין' שלחו לעיירה, כי כאן

ימצא את מבוקשו, ומאמין הוא בדבריו בכל ליבו. השניים החלו להתקרב זה לזה ולשוחח על חייהם, ובעל האכסניה החל לספר לאורח את סיפורו:

”בעבר הייתי עשיר גדול אך באחת איבדתי את עושרי. זה היה לפני כעשרים שנה, כאשר חזרתי מעיר הירידים לייפציג, אחרי עסקה חשובה מאוד. ישבתי בביתי וסידרתי את השטרות והמטבעות, בצרורות שווים עם חותמות, ואותם הנחתי בארגו מיוחד.

”לפתע היה עליי לצאת לשוק. השארתי את הארגו פתוח ויצאתי. כעבור שעה קלה חזרתי

כאשר ראיתי את זעקות השבר של בעל-הבית ואת המהומה שקמה, התחזקה אצלי ההרגשה שאם אודה בגנבה, זה יהיה חילול השם על שאיש כמוני יחטא בעוון חמור כזה

בעל-הבית ושאל לשלמו. ביקש החסיד מבעל האכסניה לספר לו שוב את הסיפור המוזר על הכסף שנעלם ממנו. מילא בעל-הבית את בקשתו, וכשסיים אמר לו החסיד: "יש באפשרותי לפעול שהכסף יוחזר אליך בשלמותו, אך בתנאי אחד..."

"מהו?", שאל בעל-הבית בחוסר סבלנות. "עליך לתת לי תקיעת-כף שלא תחקור כיצד הגיע הכסף לידי", ענה לו האורח.

בעל-הבית התחייב לכך, ואז הוציא החסיד את צרורות הכסף זה אחר זה, ומסרם לידי הרועדות של בעל-הבית. "אכן", מלמל האיש, "אלה הצרורות בדיוק כפי שצורתן אותם, והנה החותמות..."

נפל בעל-הבית על צווארי האורח וחיבקו ונישקו. "אין זאת", אמר ברוב התרגשות, "אלא שרבך ראה מרחוק, כי מסבב הסיבות יסובב על ידך להחזיר לי את אבדתי, שכבר התייאשתי ממנה זה זמן רב".

נטל בעל האכסניה צרור אחד, ובו אלף רובל-כסף, ונתן לאורחו, באומרו: "קח לך את המגיע לך ביושר, ותוכל לחגוג את שמחת כלולות בתך בשמחה ובאופור".

כך, בברכה אחת, באו על מקומם שלושה דברים: מצוקת החסיד, אובדנו של בעל האכסניה ותיקון תשובה שנפשו של המלמד.

"לא עמדתי בפיתויי היצר, ניגשתי לארגו, לקחתי את צרורות הכסף וטמנתי בביתי.

"רגע לאחר המעשה כבר התחרטתי חרטה גדולה ועמוקה, אך כעת נפל עליי פחד גדול להודות בכך ולהשיב את הכסף. לאחר מכן, כאשר ראיתי את זעקות השבר של בעל-הבית ואת המהומה שקמה, התחזקה אצלי ההרגשה שאם אודה בגנבה, זה יהיה חילול השם על שאיש כמוני יחטא בעוון חמור כזה.

"עברו הימים והכסף נשאר עמי עד היום הזה, צרור בצרורותיו וחתום בחותמותיו, ולא נגעתי בו כלל.

"עתה מבקש אני ממך כי תיקח את הכסף ממני ותחזירו לבעל-הבית. הלוא כך לא יחשוד כלל, שהלוא אורח אתה".

סיים האיש את סיפורו בקול שפוף ובלב נשבר ותלה עיניו לחות בחסיד. לאחר מכן הוסיף:

"אין לי ספק שכאשר תביא את הכסף לבעל-הבית, ודאי יגמול לך בעין יפה על השמחה שגרמת לו".

הסכים החסיד מלובלין לבקשת המלמד, ומיד העביר המלמד לידיו את צרורות הכסף הגנוב. בזוויות ובחכמה הביאם החסיד לאכסניה, וחיכה לשעת הכושר להיפגש עם בעל-הבית.

בבוקר יום המחרת ישב החסיד, כדרכו, בחדרו, והתעמק בדף גמרא. גם ביום הזה ביקר אצלו

ק"ש, תפילה ותפילין בקברי צדיקים

בא"י הינם על גבי מערה (כקבריהם של יחזקאל הנביא ורשב"י) אפשר להתפלל שם (שהרי בעוד הקבר נמצא עמוק בתוך מערה באדמה, אנו מתפללים בבית אחר מעל אותו המקום⁵).

החיד"א כותב הסבר אחר:
"כי כמה שנים הייתי תמה על מנהג ישראל שמתפללים אצל קברות צדיקים... (אבל מכיוון שצדיקים במיתתם קרויים חיים ולא כשאר בני האדם שחופשיים מן המצוות... ובוזה תנוח דעתנו מכל החקירות". במילים פשוטות: לא שייך לועג לרש למי שעדיין חי. יש להבהיר: כל ההיתרים הנ"ל שייכים רק לגבי קברי צדיקים.

כותב אדה"ז בשו"ע¹: "אסור לקרות קריאת שמע תוך ד' אמות של מת או תוך ד' אמות של קבר משום "לועג לרש חרף עושהו"² ואם קרא לא יצא וצריך לחזור ולקרות... ואפילו היה שוגג". מוסיף המ"ב³: והוא הדין לומר... שאר דברי קדושה". אבל מכיוון שנהגו ישראל להתפלל ליד קבריהם של צדיקים (כרשב"י ורבי מאיר בעל הנס) משמע שיש הבדל מסוים המחלקם משאר הקברים כולם. מספר תירוצים נאמרו בדבר (אלו המובאים כאן אינם אלא דוגמה): הרשב"א⁴ כותב שאם יש מחיצה (אפילו של בד) אפשר להתפלל גם צמוד לקבר, מכיוון שהרבה מקברי הצדיקים

1. ח"א סע"א ס"ו.

2. משלי י"ז.

3. סע"א סקט"ו-י"ז.

4. שו"ת ח"ג סנ"א.

5. ראה ב"י שם.

6. ש"ג מערכת אותיות אי"א ערך ראב"ן.

נכתב ע"י הרב אברהם דובקין, לתגובות: publish@smstarav.co.il

קו לרב
077.2251.770
שלוחה 2

סמס לרב
055.7081.737
לציון "שאלה בטהרה"

אתר סמס לרב
SMSTARAV.CO.IL
על מנת לצפות בשו"ת
הטהרה יש להרשם באתר

מוקדי
הטהרה
לשירות
הציבור

לשירות הציבור
הטהרה

הלכות בית הבחירה

על פי הוראת הרבי מה"מ ללמוד הלכות בית הבחירה בימי בין המצרים, מכון הלכה חב"ד שמח להגיש סמינר הלכות בית הבחירה מאת הרבנים ירון יצחק לדרמן והרב שניאור זלמן לבקובסקי. בסמינר זה יבארו הרבנים את הלכות הקורבנות השונים בבית המקדש, הכלים השונים, וחיוב נשים בבניין בית המקדש.

לצפייה בסמינר
סרקו את הברקוד

הוראת הרבי בערב ראש חודש מנחם אב

"לתת צדקה הוצאת ב' סעודות... ומה טוב - של ג' סעודות".

כמה נותנים?

54 ש"ח (דמי ג' סעודות)

למי נותנים?

למכון הלכה חב"ד שמחזיק ת"ח הזקוקים לעזרה

איך נותנים?

פשוט וקל: אשראי/ביט - בסריקת הברקוד.

העברה בנקאית: בנק מרכנתיל סניף 740

חשבון 75683824 ע"ש מכון

הלכה חב"ד, (לציין: ערב ר"ח אב)

בטל: 02-3011707
או בסריקת הברקוד

תרשימי תשעת הימים

בעומדנו בימי תשעת הימים, מכון הלכה חב"ד שמח להגיש תרשימים מפורטים העוסקים בהלכות ומנהגי ימים אלו ותשעה באב.

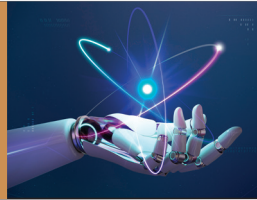
לצפייה בכל התרשימים
סרקו את הברקוד

לעלון שונה הלכות דרושים
כותבים בנושאים הלכתיים
מגוונים, דרישות התפקיד:
• ידע הלכתי רחב
• ניסיון מוכח בכתיבה הלכתית

המעוניינים יכולים לפנות למערכת
ההוצאה לאור של מכון הלכה חב"ד
במ"ל: Publish@smstarav.co.il

טכנולוגיה והלכה

באדיבות 'מכון מדעי טכנולוגי להלכה'

והדלתות נסגרות. נוסף על כך, קיימים בהן לחצני שבירה, המיועדים לפתיחת מנעול חשמלי או מנעול אלקטרו-מגנטי בשעת חירום.

אלקטרו-מגנט הוא למעשה מעגל חשמלי היוצר שדה מגנטי בעת שהוא פועל, כך שהתופעה שאנו מכירים בכל מגנט פשוט, הממגנט אליו מתכות שונות, יכולה להיות מופעלת ומופסקת לסירוגין באמצעות שליטה באספקת החשמל. כאשר המעגל מקבל מתח חשמלי מתאים, הוא יוצר את השדה המגנטי סביבו, כך שאם תיפתח הדלת אזי הברזל הייעודי הממוקם בנקודה שממול האלקטרו-מגנט ייתפס בו.

מבדיקות מעבדה שנערכו בעבר במעבדות המכון, על-מנת לבדוק ולוודא את ההשפעות החשמליות על האלקטרו-מגנט בעת חיבור ברזל אליו או שחרורו ממנו, עלה כי אמנם אין כל חיבורים וניתוקים של מעגלים חשמליים כצורתן הרגילה, אבל שינויי מתח חשמלי לכאן ולכאן – כלומר: בעליית המתח או בהורדתו – בהחלט קיימים ואפשריים, אלא שהדבר תלוי בגורמים רבים ומשתנים, כולל במעגל החשמלי וואו גיאומטרית של השדה המגנטי, כך שלא ניתן לקבוע בזה מסמרות.

לפיכך, אף שאין זה דומה ממש להצמדת ברזל למגנט רגיל או הפרדתו ושחרורו ממנו, לא ניתן לאסור את פתיחת דלתות האש וסגירתן בשבת, מכמה סיבות. ובאשר לעיגולי המתכת עליהם שאלת – הדבר תלוי בדגמים שונים, אך לכאורה, ניתן להניח כי אכן מדובר בחלק הידביק של המנגנון, או בדברים דומים הקשורים להפעלה. כפי שכתבת, ותו לא.

פתיחת דלתות אש וסגירתן בשבת

...

שאלה: ככולל אצלנו בבני ברק התקינו בדלתות הראשיות של כל קומה מנגנון ביטחון נגד אש. הדלת תפוסה במצב פתוח על הקיר ע"י מגנט חשמלי, וברגע שגלאי העשן נדלק – המגנט משתחרר והדלתות נטרקות בכדי לבודד את הקומות ממקור האש.

בבדיקה פשוטה שערכתי נראה כי בסה"כ מפסיק כח המגנט שמחזיק את הדלת. ואז לכאורה למיעוט הבנתי אין כל מניעה בשבת לסגור או לפתוח את הדלת, שהרי לכאורה אין כל איסור להצמיד ברזל למגנט חשמלי.

אם נכוונים הדברים הרי שנותר לי לשאול רק דבר אחד:

במרכז המגנט שתופס את הדלת יש עיגול ברזל קטן כעין כפתור שניתן ללחוץ עליו. לא הצלחתי להבין מה מטרתו, ולכאורה הוא לא עושה כלום (למיעוט הבנתי). אני מנסה לנחש שזה בסה"כ משהו מכני למניעת טריקה, או אולי להקל שלא תהיה היצמדות מוחלטת של הדלת ויהיה קשה להפריד אותה מהמגנט, האם אתם מכירים את המוצר הזה? האם אני צודק או אולי יש כאן בעיה כל שהיא?

תשובה: המדובר הוא כמובן בדלתות אש, אשר בימים כתיקונם הן מוחזקות באמצעות מחזיקי הדלתות, שהם מכשירים אלקטרו-מגנטים המותקנים על הקיר או על הרצפה ומיועדים להחזקת הדלתות במצב פתוח. כאשר נפסק החשמל, מכל סיבה שהיא, או כאשר הם מקבלים חיווי ממערכת כיבוי אש, המגנט משתחרר

מדיני ומנהגי תשעה באב

יהפך לששון ולשמחה

- את שיעורי החת"ת והרמב"ם ושאר השיעורים הקבועים של כל אחד לומדים קודם חצות היום (12:45). לאחר חצות לומדים רק דברים המותרים בתשעה-באב. בדיעבד, מי שלא הספיק ללמוד את שיעוריו היומיים – ישלים עד השקיעה.
- אין לטייל בערב תשעה באב במשך כל היום.
- המנהג הוא, לאכול סעודה לפני תפילת מנחה.
- מקדימים להתפלל מנחה, ואין אומרים תחנון.

סעודה מפסקת

<p>• לאחר תפילת מנחה אוכלים סעודה מפסקת, ניתן לאכלה עד סמוך לשקיעה.</p>	<p>זמנה</p>	<p>ערב תשעה באב</p>
<p>• אין לאכול בסעודה זו שני מיני תבשילים. אך פירות וירקות חיים וכן מוצרי חלב למיניהם מותר לאכול גם כמה מינים. ואין לשתות בסעודה זו בירה ושאר משקאות חריפים, אך תה וקפה מותר. בסעודה זו אוכלים פת (והמנהג לאכול פת עגולה עם חור - "בייגל"), וביצה קשה קרה, וקודם האכילה טובלים אותה באפר.</p>	<p>המאכלים</p>	
<p>• סעודה זו נאכלת בישיבה על הקרקע באמצעות מפה וכדומה המפרידים בינו לבין הקרקע. אך זקן או חולה, מעוברת ויולדת, יכולים לשבת על כסא רגיל. בסעודה זו עדיין אין הולצים את הנעליים – עד השקיעה; לאחר הסעודה עד השקיעה ניתן לשבת על כיסא רגיל.</p> <p>• בעת הסעודה לא ישבו שלשה אנשים לאכול כאחד בכדי שלא יתחייבו בזימון.</p>	<p>אופן אכילתה</p>	
<p>• אם מעוניינים לאכול ולשתות אחר הסעודה המפסקת, טוב להתנות על כך בפיו קודם שיברך ברכת המזון. אמנם גם אם שכח ולא התנה, מותר באכילה ושתיה עד סמוך לשקיעה.</p> <p>• יש להיזהר ולסיים את אכילת הסעודה לפני השקיעה.</p> <p>• אין מזמנים, ואפילו אם ישבו שלשה יחדיו.</p>	<p>ברכת המזון</p>	
<p>• משקיעת החמה יש לנהוג בכל העינויים האסורים בתשעה באב, ועל כן יש לחלוץ את נעלי העור קודם שקיעת החמה, וכן אין לשבת על כיסא רגיל החל מהשקיעה.</p> <p>• זמני השקיעה: י-ם: 7:39; ת"א: 7:42; חיפה: 7:42; באר שבע: 7:40</p>		<p>שקיעת החמה</p>

<ul style="list-style-type: none"> • מסירים את הפרוכת מארון הקודש וכן את כיסויי הבימה ועמוד הש"ץ. מדליקים אור רק כפי הנדרש לתפילה ולאמירת קינות, ולא יותר. • אבֵּל בתוך ה'שבעה' רשאי ללכת לבית-הכנסת בלילה וביום עד גמר הקינות (אך אבֵּל בג' ימים הראשונים לאבלות, לא ילך). • לאחר תפלת שמו"ע של ערבית: הש"ץ אומר קדיש תתקבל. • יושבים על הארץ וקוראים מגילת איכה, נוהגים שבכל חלק המתחיל ב'איכה' מגביה הש"ץ קולו, בסיום המגילה באמירת פסוק "השיבנו" האחרון אומר הקהל בקול רם, ואחריהם חוזר ואומר הש"ץ "השיבנו", ומסיים (בקול נמוך) "כי אם מאוס", ושוב אומרים הקהל בקול רם "השיבנו", והש"ץ יאמר אחריהם. • אמירת קינות, ולאחר הקינות אומרים "ואתה-קדוש", הש"ץ אומר שוב קדיש שלם (ומדלג על הפיסקא "תתקבל"), עלינו, קדיש יתום, אל תירא, (אבל או בעל יאר-צייט אומר משניות ממסכת מועד קטן פרק ג', ולא את המשניות שאומרים במשך השנה. קדיש דרבנן). • בקריאת שמע שעל המיטה א"א וידוי ותחינות; אין מנהגנו לישן על הארץ, או לשים אבן תחת הראש. 	ליל תשעה באב
<ul style="list-style-type: none"> • נטילת הידיים בבוקר, רק עד קשרי האצבעות. אין לשטוף את הפה ביום זה. אין מברכים ברכת "שעשה לי כל צרכי", עד למחרת בבוקר. אין מברכים על הטלית קטן, ולכן המברכים על ט"ק בכל יום (קודם החתונה) לא יחליפו את הטלית קטן בבוקר אלא ישאירו את זו שהייתה עליהם בלילה. • אין מניחים תפילין ואין מתעטפים בטלית בתפילת שחרית. אין אווזים את היציאות בברכת ברוך שאמר, ובקריאת שמע בשחרית. בתפלת לחש אין אומרים עננו. • בחזרת הש"ץ: הש"ץ אומר 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הכהנים אינם נושאים את כפיהם והש"ץ אינו אומר או"א ברכנו כו'. • אין אומרים תחנון. לאחר חזרת הש"ץ: חצי קדיש, וקוראים בתורה 'כי תוליד בנים' בפרשת ואתחנן, מעלים שלשה והשלישי הוא המפטיר, חצי קדיש, המגביה של ספר התורה יושב על כסא רגיל. מפטירים 'אסוף אסיפם' בירמיהו. יש לשים לב לקרוא את הברכות (עד "מגן דוד") מסידור בנוסח חב"ד, שכן, בספרי הקינות יתכן שיופיעו הברכות בנוסח אחר. מחזירים את ספר התורה, בשעה שמחזירים - יהללו. • קינות: לאחר מכן, אומרים את כל הקינות ומאריכים באמירתם עד סמוך לחצות היום, באמירת פיוט 'אלי ציון ועריה' נוהגים לעמוד. אשרי ובא לציון, מדלגים על הפסוק 'ואני זאת בריתי', קדיש שלם ללא תתקבל, מדלגים על שיר של יום, קוה' ופיתום הקטורת'. אומרים עלינו. קדיש יתום, אל תירא ואך צדיקים. אין אומרים את שיעור התהלים היומי. משניות כבערבית וקדיש דרבנן. לאחר התפילה קורא כל אחד ואחד לעצמו מגילת איכה. 	שחרית תשעה באב
<ul style="list-style-type: none"> • מותר לשבת על כסא רגיל. וכן ניתן להכין אוכל עבור מוצאי הצום. • לומדים את שעורי החומש ותניא היומי (וכן אומרים את פרקי התהלים האישיים הנאמרים בכל יום לפי מנין שנותיו (והנוהגים בכך כל יום - את הפרקים שלפי מנין שנותיו של הרבי, ולפי מנין שנות בני הבית). את שיעור התהלים היומי אומרים בציבור (כדלקמן), והלכות בית הבחירה, אך את שיעור הרמב"ם לא לומדים עד מוצאי ת"ב. 	לאחר הצות היום

<ul style="list-style-type: none"> • מאחרים את תפילת מנחה (אך יש להקפיד להתחיל להתפלל בשעה כזו שיהיה די זמן אחרי התפלה להניח תפילין דר"ת ולחלצן לפני השקיעה). • מחזירים את הפרוכות למקומן קודם תפילת מנחה. • לפני תפילת מנחה נוהגים לתת לצדקה "אגרא דתעניתא" כלומר צדקה כשיעור דמי הסעודות שנחסכו ביום התענית. • מתעטפים בטלית ומניחים תפילין בברכה, קוראים את ג' פרשיות קריאת שמע (ואין כופלים התיבות "אני ה' אלקיכם"); משלימים את סיום תפילת שחרית: שיר של יום, קוה ואין כאלוקינו, שיעור התהילים היומי והקדישים הנאמרים אחריהם. • ממשיכים בתפלת מנחה בטו"ת. סדר התפילה: קרבנות, אשרי, חצי קדיש, קריאת התורה 'ויחל משה', מעלים שלשה והשלישי הוא המפטיר (אין אומרים קדיש), מפטירים בהפטרת תענית ציבור 'דרשו ה' בהמצאו', החזרת ספר התורה לארון הקודש, בשעה שמחזירים את הס"ת - יהללו, הש"ץ אומר חצי קדיש, בשמונה עשרה בתפילת לחש מוסיפים 'נחם' בברכת 'בונה ירושלים', ו'עננו' בברכת 'שומע תפילה'. • בחזרת הש"ץ: 'עננו' בין 'גואל ישראל' לרפאנו, 'נחם' בבונה ירושלים, הש"ץ אומר אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו וכו', קדיש שלם, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, (בשנת אבילות וביא"צ: משניות כבכל השנה, קדיש דרבנן). • לאחר תפילת מנחה מניחים תפילין דר"ת, וקוראים קריאת שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, כרגיל בכל יום. וצריך להקפיד לחלוץ את התפילין לפני השקיעה. 	<p>תפילת מנחה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • מתפללים תפילת ערבית, ולאחריה נוטלים ידיים ג' פעמים לסרוגין, ומקפידים בה שתהיה ככל דיני נטילת הידיים בשחרית (אך ללא ברכה), רוחצים את הפנים והפה. • יש לטעום דבר מה ולנעול נעלים רגילות קודם קידוש לבנה (אך נעילת הנעלים והטעימה אינם דוחים קידוש לבנה בציבור). טוב לערוך סיום מסכת גם במוצאי התענית. לומדים את שיעור הרמב"ם של יום התענית. בקריאת שמע שעל המיטה אומרים תחנון. 	<p>מוצאי תשעה באב</p>
<ul style="list-style-type: none"> • עד לאחר חצות היום של עשירי באב נוהגים דיני האבלות, ואסורים באכילת בשר, שתיית יין, שמיעת מוזיקה, תספורת, רחיצה של תענוג, לבישת בגדים מכובסים וכיבוס בגדים. וכשחל ל' באב ביום שישי מותר לכבס לכבוד השבת החל מצאת הצום. 	<p>דיני אבלות</p>
<p>• ירושלים: 8:10; תל-אביב: 8:12; חיפה: 8:13; באר שבע: 8:11</p>	<p>זמני צאת הצום:</p>

מקורות: טוש"ע וני"כ או"ח סתקנ"ב ט"ו, וסתקנ"ד-ט ו"מ"ב שם. ספר המנהגים חב"ד ע' 45-8. ליתר הרחבה ראה ספר 'הלכה למעשה בין-המצרים' בהוצאת מכון הלכה חב"ד, פ"ח - כב.

עריכה: הרב שמואל מקמל. הגהה: הרב משה קורנוויץ.

אגרא דתעניתא

שלום הרב, אני מתלבט מה לעשות עם הכסף של הארוחות שחסכתי בצום, האם לשמור לצרכים היום יומיים הנחוצים לנו, או שחובה לתת לצדקה?

מה נכון לעשות?

שלום וברכה, **חז"ל תיקנו** "אגרא דתעניתא" – לתת את דמי הסעודות שנחסכו בצום לצדקה.

הרבי אמר בתשמ"ט:

"מה שאינו אוכל ושותה ביום התענית **אין זה כדי שסכום הסעודות יישאר בכיסו**" והרבי מוסיף שם שבצדקה זו של אגרא דתעניתא מגיעים למעלת קדושה גבוהה יותר

תודה רבה.

אני שמח שיש את מכון הלכה חב"ד שמכוונים את דרכנו, ושמח לתרום דרך המכון למשפחות נזקקות

למי נותנים?

חלוקת 100% מהתרומה למשפחות ת"ח נזקקים

מי מחויב לתת?

כל מי שמעל גיל בר/בת מצוה

כמה נותנים?

דמי 3 סעודות סך מינימלי של 18 ש"ח לסעודה

לאשראי/ביט: סרקו את הברקוד
 בטל' 02.3011707 | העברה **בנקאית**: בנק מרכנתיל (17)
 סניף 740 חשבון 75683824 ע"ש מכון הלכה חב"ד

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

**מוקד אגרא
 דתעניתא:**